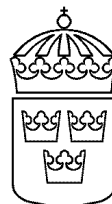

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1995/96:AU3y

EU:s regeringskonferens 1996

1995/96
AU3y

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 1995/96:30 EU:s regeringskonferens 1996 jämte motioner som berör arbetsmarknadsutskottets beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över skrivelsens avsnitt 5 Jämställdhet, 7.1 Sysselsättning och 7.6 Arbetstagarnas rättigheter samt motionerna

U19 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), yrkande 4,
U20 av Kurt Ove Johansson (s),
U21 av Alf Svensson m.fl. (kds), yrkandena 5, 43,
U22 av Gudrun Schyman m.fl. (v), yrkandena 10, 17, 18, 26, 28, 42, 43,
U23 av Carl Bildt m.fl. (m),
U24 av Inger Lundberg m.fl. (s), yrkande 1,
U25 av Olof Johansson m.fl. (c), yrkandena 4, 7, 17,
U29 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp), yrkandena 12, 18, 32.

Skrivelsen, avsnitt 5 Jämställdhet

Vid Europeiska rådets möte i Essen och Cannes underströk stats- och regeringscheferna att jämställdhet mellan kvinnor och män liksom kampen mot arbetslösheten skall vara ett överordnat mål för EU och dess medlemsländer.

Sverige avser att arbeta för att Romfördraget förstärks vad gäller jämställdhet mellan kvinnor och män i syfte att bl.a. göra frågan till ett centralt mål för unionens arbete och att klargöra att jämställdhetsperspektivet måste beaktas i alla gemenskapens aktiviteter.

Motioner

Moderata samlingspartiet framhåller i motion U23 (delvis) att diskriminering i samhällslivet på grund av nationalitet, kön, ras och religion är ett allvarligt problem och att det är viktigt att EU klart slår fast principen om icke-diskriminering.

Centerpartiet stöder i motion U25 (yrk. 7) regeringens ambition att förstärka fördraget utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Partiet vill särskilt betona kvinnors möjlighet att kombinera förvärvsarbete eller företagande med föräldra-

skap. Kvinnors arbetsmarknad måste breddas och göras mer flexibel. Dagens miniminivå för föräldraledighet om 14 veckor bör enligt Centern förlängas och omfatta båda föräldrarna. Kvinnors möjlighet att starta företag måste stödjas. EU:s utbildningsprogram och strukturstöd bör i högre grad riktas till kvinnor som vill starta företag. Det behövs vidare stöd till nätverk för företagande kvinnor och en skattepolitik som behandlar kvinnor och män lika. Sverige bör överväga en förstärkning och utvidgning av såväl principen om lika lön för lika arbete i artikel 119 som den allmänna principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsperspektivet bör enligt Centern genomsyra all politik och alla program inom EU. Kvinnors representation i EU:s institutioner måste öka. En positiv särbehandling bör kunna användas för att utjämna orättvisor mellan könen.

Folkpartiet liberalerna förordar i motion U19 att Sverige vid regeringskonferensen bör föra fram förslag om att unionsfördraget kompletteras med ett stycke om medborgarnas grundläggande rättigheter och ett förbud mot all sorts diskriminering.

Vänsterpartiet i motion U22 (yrk. 10) anser när det gäller jämställdhet att konvergenspolitiken och EMU-förberedelserna försvårar en politik för full sysselsättning och pressar landet till nedskärningar inom den offentliga sektorn. Det innebär enligt motionen i praktiken en anpassning i riktning mot de lägre nivåer på offentlig service, kvinnlig förvärvsfrekvens och sociala trygghetssystem som finns i andra EU-länder. Enligt Vänsterpartiet raderas därmed grunden för jämställdheten mellan könen. En jämställdhetspolitik som endast inriktas på fler kvinnor i beslutande församlingar, fler kvinnliga chefer, ökade utbildningsinsatser osv. riskerar att bli begränsad till välutbildade och välavlönade kvinnor. Regeringens ambitioner på jämställdhetsområdet är enligt Vänsterpartiet vällovliga men saknar realism med hänsyn till den pågående utvecklingen inom EU. Det är dock bra att regeringen verkar för förstärkta skrivningar om jämställdhet i fördragen.

Miljöpartiet de gröna i motion U29 (yrk. 12) är kritiskt till att regeringen i skrivelsen till riksdagen beträffande jämställdhetsfrågan inte ger konkreta besked i sak om vilka åtgärder man avser att driva och vilka krav som kommer att ställas vid regeringskonferensen. Miljöpartiet anser att Sverige bör driva kravet om könskvotering inom EU:s institutioner.

Utskottets bedömning

I regeringens skrivelse sägs i fråga om jämställdhetsarbetet att en central utmaning för regeringskonferensen är att inrikta EU-samarbetet mer på människors behov och problem i vardagen för att på så sätt öka unionens medborgarligen förankring. Utskottet anser att det är en riktig bedömning och att EU bör göra mer för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män.

Redan i Romfördraget fastslogs i artikel 119 att kvinnor och män skall ha lika lön för lika arbete. Likalöneprincipen infördes i fördraget främst på grund av att lönediskriminering av kvinnor sågs som en potentiell källa till

snedvriden konkurrens mellan medlemsländerna. Efter hand har artikel 119 utvecklats till en viktig bas för EU:s jämställdhetspolitik.

1995/96:AU3y

Jämställdhetsfrågan som är en del av EU:s sociala dimension omfattar numera direkt lagstiftning (direktiv) men också rekommendationer inom olika områden samt insatser av olika slag inom ramen för olika jämställdhetsprogram.

Europeiska unionens råd antog i december 1995 ett nytt – det fjärde – handlingsprogram för jämställdhet mellan kvinnor och män för perioden 1996–2000. Det syftar främst till erfarenhetsutbyte, stöd till projekt och till att sprida goda exempel. Därutöver aviserar bl.a. ökade insatser för att övervaka att befintlig lagstiftning på jämställdhetsområdet genomförs i medlemsländerna. Programmet syftar också till att främja att jämställdhetsaspekter genomsyrar alla politikområden.

Genom EG-domstolens avgöranden har en relativt omfattande rättspraxis vuxit fram kring artikel 119, och genom avgörandena har likalöneprincipen givits direkt effekt i medlemsländerna. Artikel 119 i Romfördraget grundar således rättigheter och skyldigheter inte bara för medlemsländerna utan också för enskilda människor.

EU:s lagstiftning på jämställdhetsområdet omfattar ett antal direktiv. En särställning bland dessa intar det s.k. likalönedirektivet (75/117/EEG) som ger ytterligare riktlinjer för hur medlemsländerna skall närma sin nationella lagstiftning till likalöneprincipen i artikel 119.

Övriga direktiv behandlar frågor om likabehandling av kvinnor och män när det gäller anställning, yrkesutbildning, befordran och arbetsvillkor (76/207/EEG), likabehandling på socialförsäkringsområdet (79/7/EEG) samt i fråga om kollektiva försäkringar i arbetslivet (86/378/EEG) och, slutligen, likabehandling av kvinnliga och manliga egenföretagare (inklusive jordbrukare) (86/613/EEG). Till jämställdhetsdirektiven får även anses höra direktivet (92/85/EEG) om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatser för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar.

Den lagstiftning som finns inom EU på jämställdhetsområdet utgörs av minimikrav, och det är i många fall fullt möjligt för enskilda länder att föra en politik med längre gående ambitioner. Utskottet bedömer att det finns betydande skillnader mellan EU:s medlemsländer i fråga om jämställdhet och att det allmänt sett finns goda skäl för att verka för en höjning av ambitionsnivån.

I ett internationellt perspektiv betraktas ofta Sverige och övriga nordiska länder som föregångare i arbetet för att nå jämställdhet mellan kvinnor och män. Det gäller den förhållandevis höga andelen kvinnor i politiska och andra beslutande församlingar liksom de mycket goda möjligheterna för kvinnor att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap.

Sveriges starka ställning i dessa frågor ställer krav på insatser i det internationella samarbetet – inte minst inom ramen för EU-samarbetet. Det skapar enligt utskottets mening också förväntningar bland många medlemsländer om att Sverige aktivt skall bidra till utvecklingen på social- och jämställdhetsområdet i Europa. Detta kan ske på många olika sätt, i det politiska sam-

arbetet liksom genom Sveriges deltagande i EU:s expertkommittéer, nätverk m.m. Det kan också ske genom att tydligare markera jämställdhetsfrågans betydelse i EU:s fördrag.

Utskottet ser med tillfredsställelse att Sverige vid den kommande regeringskonferensen kommer att arbeta för att öka samarbetet på jämställdhetsområdet genom att förstärka fördragen i detta hänseende och genom att verka för att jämställdhet blir ett centralt mål för unionens arbete och genom att det klargörs att jämställdhetsperspektivet måste beaktas i alla gemenskapens aktiviteter (s.k. mainstreaming).

”Aktiva åtgärder” och ”jämställdhet mellan kvinnor och män” är i dag inga EG-rättsliga begrepp. Enligt utskottets uppfattning bör artikel 119 i Romfördraget om lika lön ändras så att den omfattar också andra frågor i arbetslivet. Det viktigaste är dock att artikeln slår fast att jämställdhet mellan kvinnor och män skall främjas och att aktiva åtgärder därvid är tillåtna.

En fördragsändring enligt denna modell skulle enligt utskottets mening höja jämställdhetsfrågornas status och tydliggöra dem. Samtidigt måste dock subsidiaritetsprincipens betydelse på jämställdhetsområdet markeras.

Utskottet noterar med tillfredsställelse den gemensamma grundsynen partierna emellan i frågan som manifesteras i de motioner som väckts.

Centerpartiets motion innehåller en rad detaljerade förslag om jämställdhetsarbetets inriktning i EU som utskottet i de flesta fall sympatiserar med. Några förslag – t.ex. förslaget om positiv särbehandling av kvinnor – är inte okomplicerade och kräver noggranna överväganden.

Frågan om positiv särbehandling, eller könskvotering, tas även upp i Miljöpartiets motion.

Utskottet erinrar om EU-domstolens dom i oktober 1995 som aktualiserar förutsättningarna för könskvotering och positiv särbehandling i EU-länderna. Enligt domen strider nationella regler som garanterar kvinnor absolut och ovillkorlig företrädesrätt vid tjänstetillsättning mot det ovan redovisade direktivet 76/207 om likabehandling av kvinnor och män i fråga om anställning, yrkesutbildning, befordran och arbetsvillkor.

Enligt utskottets bedömning bör en positiv särbehandling av icke tvingande slag kunna godtas som en åtgärd för att främja jämställdhetssträvandena.

Motion U25 i här aktuell del får anses huvudsakligen tillgodosedd med vad utskottet anfört. I övrigt bör motionen liksom motion U29 i berörd del inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet vill vidga inriktningen vid konferensen till att gälla frågan om ett allmänt diskrimineringsförbud. Utskottet kan i och för sig känna sympati för de tankar som förs fram i motionerna men befärar att jämställdhetsfrågan med en sådan inriktning lätt kommer bort i diskussionen. Utskottet anser att det vid en konferens av aktuellt slag är en fördel att driva frågor som är klart avgränsade till sin omfattning. Diskussionen om ett allmänt diskrimineringsförbud kan lätt komma att fokuseras på avgränsningen, dvs. frågan om vilka kategorier som skall omfattas och vilka diskriminerande beteenden som skall omfattas av förbudet.

Utskottet är vidare inte övertygat om att den utvidgning av överstatligheten på området som ett allmänt diskrimineringsförbud skulle innebära enbart är av godo eftersom det sker på bekostnad av nationell självbestämmanderätt. Ett allmänt diskrimineringsförbud i EU:s fördrag innebär att förbudets omfattning exklusivt avgörs av EU-domstolen med allt vad det innebär av svår-överblickbara konsekvenser.

Utskottet anser sammanfattningsvis att jämställdhetsfrågan i sig är så viktig att den utan att blandas ihop med andra vidare frågor skall drivas vid konferensen. Utskottet avstyrker med det anförda motion U23 i motsvarande del.

Utskottet är ense med Vänsterpartiet om ambitionen att jämställdhetsarbetet inom EU inte endast skall inriktas på välutbildade och välavlönade kvinnor.

Utskottet kan å andra sidan inte dela Vänsterpartiets uppfattning att EMU-processen skulle radera grunden för jämställdhetsarbetet. De konvergenskriterier som åsyftas i motionen är enligt utskottets mening ett uttryck för vad som bör känneteckna en sund och stark ekonomi. Enligt utskottets uppfattning är en sund och stark ekonomi snarare en förutsättning än ett hinder för jämställdhetsarbetet.

Motion U22 i motsvarande del avstyrks därmed.

Skrivelsen, avsnitt 7.1 Sysselsättning

Hög tillväxt och hög sysselsättning är centrala mål för gemenskapen enligt artikel 2 i Romfördraget. Inför regeringskonferensen måste frågan ställas om fördraget i övriga delar betonar de mål som anges i artikel 2 i tillräcklig grad och om fördraget tillhandahåller tillräckliga medel för att uppnå dessa mål.

Ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitik i fördraget skulle ge frågan en större tyngd i ett mer långsiktigt perspektiv. Avsnittet skulle slå fast gemensamma mål, gemensamma procedurer och ett gemensamt åtagande att följa vissa principer för sysselsättningspolitiken.

I fördraget bör starkare mekanismer skapas för samordning mellan finans- och arbetsmarknadsministrarna och en särskild sysselsättningskommitté upprättas med företrädare på statssekreterarnivå från Finans- och Arbetsmarknadsdepartementen. En ökad samordning av den ekonomiska politiken bör eftersträvas för att nå en högre och jämnare tillväxt och sysselsättning.

Inom ramen för den s.k. multilaterala övervakningen finns i dag procedurer för övervakning av medlemsländernas ekonomiska politik. Övervakningen av sysselsättningen har emellertid inte samma tyngd och konkretion som övervakningen av andra aspekter av den ekonomiska politiken. Ändringar i fördraget bör göras för att stärka proceduren för övervakning av medlemsländernas och gemenskapens åtgärder för sysselsättningen.

Motioner

Moderaterna i motion U23 (delvis) kritiserar regeringens förslag om en

sysselsättningsunion som man inte anser bör fullföljas vid regeringskonferensen. Förslaget är illa underbyggt och har endast presenterats på ett osammanhängande sätt. EU 96-kommittén har inte fått ett tillräckligt seriöst underlag för att kunna göra en meningsfull studie av idén.

I motionen sägs att regeringens avsikt med förslaget torde vara att medlemsländerna skall samordna sin ekonomiska politik för att genom ökade statsutgifter försöka minska arbetslösheten. Det finns enligt motionen en tro inom socialdemokratien att det var denna politik som under 30-, 50- och 60-talen som ledde till välbefinnande och utveckling i bl.a. Sverige och att en sådan politik i dag skulle kunna föras på en gemensam europeisk nivå. Resonemanget bygger enligt motionen på myter och missuppfattningar. Tanken att föra en s.k. neo-keynesiansk ekonomisk politik på EU-nivå möts med stor tveksamhet och motstånd från de flesta medlemsländerna.

I regeringens skrivelse förringas eller förtigs det arbete som gjorts sedan länge i EU för att bringa ned arbetslösheten. *Kommissionens vitbok* om tillväxt, konkurrenskraft och arbete liksom *Essendeklarationen* nämns inte. Enligt motionen kommer ett fullföljande av den inre marknaden och en stabil gemensam valuta i kombination med att medlemsländerna fullföljer Essendeklarationens rekommendationer att ge de bästa förutsättningarna för att nya riktiga jobb skapas. Arbetet får inte försinkas genom att regeringskonferensen ägnar sig åt frågor om helt nya strukturer. Att på konferensen ta upp det illa genomtänkta förslaget om en sysselsättningsunion leder inte framåt och kan i värsta fall urholka samarbetet.

En *gemensam valuta* och den därav följande gemensamma penningpolitiken innebär betydande fördelar för Sverige.

I arbetet med att förenkla och förtydliga EU:s fördragstexter kan det vara motiverat att *tydliggöra de övergripande målen* för samarbetet. I motionen framhålls därvid målet att underlätta den ekonomiska utvecklingen i medlemsländerna – vilket leder till ökad sysselsättning.

Den moderata politiken står enligt motionen för en strävan till uthålligt låg arbetslöshet och goda reallöner i kontrast till den socialdemokratiska politiken kännetecknad av låga reallöner och hög arbetslöshet.

Centern framhåller i motion U25 att den höga arbetslösheten tillsammans med hoten mot vår gemensamma miljö är Europas värsta gissel. I motionen sägs att regeringens ambitioner om att införa ett nytt avsnitt om *sysselsättningspolitik* i Romfördraget är väl värda att pröva. Förslaget får enligt motionen dock inte bara bli ord utan det är viktigt att samarbetet görs operativt.

Centern stöder regeringens förslag om att inrätta en procedur för att övervaka genomförda åtgärder för att stimulera sysselsättningen. Partiet anser vidare att det finns anledning att öka samordningen mellan finans- och arbetsmarknadsministrarna exempelvis som regeringen föreslagit genom att upprätta en särskild sysselsättningskommitté.

I motionen sägs att rekommendationerna i enhetsrapporten och från Europeiska rådets möte i Madrid visar den nödvändiga inriktningen av sysselsättningspolitiken såväl på nationell som europeisk nivå. Här rekommenderas medlemsländerna att prioritera utbildning, flexibel arbetsorganisation och

arbetstid, översyn av indirekta arbetskostnader, aktiva åtgärder för sysselsättning i stället för passiva åtgärder för arbetslösa, lokala sysselsättningsinitiativ samt hög effektivitetsnivå i trygghetssystemen på ett sätt som inte motverkar aktivt arbetssökande.

Enligt motionen delar Centern kommissionens uppfattning i vitboken om tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning att skatteväxling är ett verksamt medel för att stimulera fler arbeten. En framgångsrik sysselsättningspolitik kräver enligt Centern ett företagervänligt klimat (yrk. 4).

Folkpartiet i motion U19 anser att arbetslösheten är det största sociala, ekonomiska och mänskliga problemet i Europa. Med rätt politik kan Europas länder häva långtids- och massarbetslösheten och hävda sig i konkurrensen med områden med snabb tillväxt i Asien och Nordamerika.

Ekonomi i dag är starkt internationaliserad, och isolerade insatser från enskilda länder ger inte längre tillräckliga effekter. Samarbete mellan länder ger bättre instrument och handlingskraft för att lösa problemen och utveckla Europas ekonomier mot tillväxt och ökad sysselsättning.

I motionen understryks att ekonomisk politik, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik har fått en högre prioritet inom EU och att en gemensam strategi för tillväxt, jobb, ekonomisk stabilitet och låg inflation har formulerats. Samordnade insatser i fråga om infrastruktur, framför allt informationsteknologi, miljö och energi, framhålls i motionen som områden där EU har en viktig roll att spela i ansträngningarna att öka sysselsättningen i Europa.

I motionen kritiserar regeringen blygsamma ambitioner med det ekonomiska samarbetet som sägs syfta till att skapa opinion för *en arbetsmarknadspolitik enligt svenskt mönster* i övriga medlemsländer. En aktiv arbetsmarknadspolitik är i och för sig viktig och kan ge positiva effekter men räcker inte för att långsiktigt lösa Europas tillväxt- och konkurrensproblem. Det är tydligt att regeringens förord för en s.k. sysselsättningsunion inte kan väntas ge några positiva bidrag till Sveriges förmåga till tillväxt.

Folkpartiets strategi för ökad sysselsättning utgörs av mer än arbetsmarknadspolitik, och i motionen föreslås ett tillkännagivande till regeringen om *en skatteväxling för jobben och miljön* (yrk. 4). Enligt partiets bedömning kommer nettotillskottet av nya arbeten att komma i den privata tjänstesektorn, där småföretagen är starkt dominerande. En klok strategi för Europa är därför att stimulera till fler arbeten i den privata tjänstesektorn genom lägre beskattning av arbete. Sverige bör därför verka för att EU snarast ändrar sina regler för mervärdesskatt så att lägre tjänstemoms kan införas i de medlemsländer som så önskar. En positiv särbehandling av tjänstesektorn är också motiverad ur jämställdhetssynpunkt eftersom det i den sektorn finns många jobb som av tradition främst intresserar kvinnor.

Vänsterpartiet delar i motion U22 regeringens uppfattning att arbetslösheten är den största politiska utmaningen inom EU och att *sysselsättningsfrågan* bör ges högsta prioritet vid regeringskonferensen. Partiet anser dock att regeringens strategi för en s.k. sysselsättningsunion inte är trovärdig.

Enligt motionen skall kampen mot arbetslösheten ha mellanstatlig karak-

tär, och det behövs mer av samarbete för att få ned arbetslösheten. Samarbetet måste dock bygga på en helt annan ekonomisk-politisk grundval än EMU-processens konvergenskriterier och det uppgivna tänkande som dominerar bl.a. EU:s arbetsmarknadspolitik.

Regeringens förslag om en samordning mellan arbetsmarknadsministrarnas och finansministrarnas åtgärder och inrättande av en särskild sysselsättningskommitté kan enligt motionen vara ett steg på vägen.

Ambitionsnivån måste enligt Vänsterpartiet höjas radikalt. Syftet med en sysselsättningskommitté bör vara att utveckla och genomföra en samordnad politik mot arbetslösheten och därmed garantera en uthållig och socialt balanserad ekonomisk utveckling.

Procedurerna för övervakning av medlemsländernas och gemenskapens åtgärder bör stärkas, och en diskussion bör föras om hur länderna skall finansiera åtgärder mot arbetslöshet utan att konkurrensförhållandena försämrats.

Enligt motionen är det vidare rimligt att det politiska samarbetet mot arbetslösheten får *kvantitativa mål* som bör genomföras under en period på tre till fem år (yrk. 17). Målen som kan preciseras i ett särskilt protokoll kan t.ex. vara: en kraftigt förhöjd kvinnlig förvärvsfrekvens, en halvering av arbetslösheten, garanterad sysselsättning för ungdomar under 18 år, garanterad sysselsättning för ungdomar under 25 år efter hundra dagars arbetslöshet, minst en praktikant per påbörjat femtiotal anställda i företag med minst 25 anställda, sex timmars arbetsdag bör eftersträvas, arbetsgivare skall avsätta minst fyra timmar per vecka för organiserad kompetensutveckling.

Enligt motionen skall slutligen varje medlemsland garantera alla medborgare tillgång till *allmännyttiga tjänster* som sjukvård, utbildning, äldre- och barnomsorg samt post- och teletjänster till rimliga kostnader (yrk. 18).

Miljöpartiet kritiserar i motion U29 regeringen för att automatiskt koppla ihop ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Miljöpartiet ifrågasätter vidare om det innebär något nytt och leder till låg arbetslöshet att föra in ett nytt avsnitt om sysselsättningspolitiken i fördraget.

Sysselsättningsfrågan tas redan upp i Romfördraget, och de flesta medlemsländerna har redan sysselsättningsmål. Det nya avsnittet om sysselsättningen skall enligt skrivelsen innehålla gemensamma procedurer och ett gemensamt åtagande att följa vissa principer för sysselsättningspolitiken. Miljöpartiet ställer sig undrande om Socialdemokraterna skulle ha varit inne på samma linje om det varit en borgerlig regering som hävdade att Sveriges ståndpunkt var att följa principer om ökad lönespridning, urholkad arbetsrätt och subventionerade hemarbeten.

Miljöpartiet motsätter sig *överstatliga principer för sysselsättningspolitiken* eftersom principerna inte kan rubbas även om medborgarna i ett medlemsland i val väljer en annan politisk inriktning (yrk. 18). Partiet är dessutom mycket oroat över vilka principer för att minska arbetslösheten som kan komma att beslutas.

Kristdemokratiska samhällspartiet stöder enligt motion U21 regeringens vilja att åstadkomma en gemensam politik för ekonomisk tillväxt och nya

arbeten – en *sysselsättningsunion*. Enligt motionen bör emellertid en sysselsättningsunion bara skapas om den får en sådan utformning att den kan generera nya riktiga arbeten.

Kristdemokraterna pekar på att Europeiska rådet i Essen med stor samstämmighet definierat vilka åtgärder som måste vidtas för att långsiktigt och varaktigt vitalisera den europeiska arbetsmarknaden. Enligt rådet skall kampen mot arbetslösheten fokuseras kring: utbildning, sysselsättningsintensiv tillväxt, minskade indirekta lönekostnader, ökad arbetsmarknadspolitisk effektivitet och förstärkta insatser för utsatta grupper. Enligt motionen kräver regeringens trovärdighet i sysselsättningsfrågan att man på hemmaplan inte bedriver en ideologisk à la carte-politik utan försöker leva upp till alla punkterna i *Essenöverenskommelsen*. Regeringen bör alltså föra en politik som också innebär minskade indirekta lönekostnader, arbetsmarknadspolitisk flexibilitet och sysselsättningsintensiv tillväxt.

Det är, framhålls i motionen, anmärkningsvärt att regeringen i frågan stannat för ett svagt och mellanstatligt samarbete.

Kristdemokraterna anser att Europa behöver nya företag och företagare. Ett gynnsamt klimat för små och medelstora företag och för nyföretagande i Europa är av största vikt i kampen mot arbetslösheten.

För att åstadkomma en verkningsfull tillväxt och en sysselsättningsunion måste enligt motionen de fem Essenpunkterna få *en fast institutionell ram* (yrk. 43). EU kan inte lösa alla problem, och den huvudsakliga ansträngningen för att utveckla fler utvecklingskraftiga företag måste enligt motionen göras nationellt genom olika tillväxtfrämjande åtgärder.

Utskottets bedömning

Utskottet har ovan ställt sig bakom uppfattningen att en övergripande målsättning för regeringskonferensen bör vara att öka unionens medborgerliga förankring. En sådan målsättning förutsätter enligt utskottets mening att EU kan visa resultat i sysselsättningsfrågan.

Den låga sysselsättningen och den höga arbetslösheten är ett av EU:s och de enskilda medlemsländernas allvarigaste problem. Kampen mot arbetslösheten kan inte isoleras till de enskilda medlemsländerna utan måste drivas med högsta prioritet utifrån ett gemensamt europeiskt perspektiv. Utskottet anser att kampen mot arbetslösheten måste ges lika stor tyngd i det europeiska samarbetet som ambitionerna på det monetära området. Det råder som utskottet ser det ingen motsatsställning mellan dessa båda mål, utan tvärtom kan de förstärka varandra.

De beslut som fattats vid Europeiska rådets möte i Essen i december 1994 är av stor betydelse för kampen mot arbetslösheten, och utskottet fäster mycket stor vikt vid en uppföljning av Essenbesluten. Likaså visar slutsatserna av Madridmötet på det stora engagemang och den vilja som finns i det europeiska samarbetet för att prioritera sysselsättningsfrågan. Samtidigt är det enligt utskottets mening viktigt att understryka att det är en sak för varje medlemsland att bedöma den egna situationen och att välja var tyngdpunkten

i det nationella sysselsättningsprogrammet skall ligga.

Utskottet ställer sig bakom regeringens vilja att vid regeringskonferensen arbeta för att det i grundfördraget förs in ett avsnitt om sysselsättningspolitik. Avsnittet skall slå fast gemensamma mål, gemensamma procedurer och ett gemensamt åtagande att följa vissa principer för sysselsättningspolitiken. Utskottet stöder också viljan att skapa starkare mekanismer för samordning mellan finans- och arbetsmarknadsministrarna, upprättandet av en särskild sysselsättningskommitté och strävan till en ökad samordning av den ekonomiska politiken för att nå en högre och jämnare tillväxt och sysselsättning.

Utskottet noterar att några av motionerna innehåller detaljerade krav på inriktningen av den svenska positionen under konferensen inbegripet utförliga krav på den sysselsättningspolitik som bör föras inom EU resp. nationellt. Utskottet anser som allmän utgångspunkt att riksdagen inför konferensen inte bör binda upp regeringen med alltför detaljerade anvisningar.

Utskottet noterar den samsyn när det gäller svensk ståndpunkt i sysselsättningsfrågan som redovisas av främst Centern i motion U25, Kristdemokraterna i motion U21 men även i långa stycken av Vänsterpartiet i motion U22.

Utskottet delar därvid helt Centerns uppfattning om att en framgångsrik sysselsättningspolitik bl.a. förutsätter ett företagervänligt klimat. Utskottet delar å andra sidan inte Vänsterpartiets syn på motsatsförhållandet mellan den monetära politiken och kampen mot arbetslösheten. Utskottet är heller inte berett att nu förorda att riksdagen skall binda upp regeringen att vid konferensen driva frågan om sådana kvantitativa mål som Vänsterpartiet föreslår eller kravet om att ett medlemsland skall garantera alla medborgare vissa allmännyttiga tjänster.

Kristdemokraternas förslag om att ge Essenpunkterna en fast institutionell ram är alltför vagt för att utskottet skall kunna ha någon definitiv uppfattning i frågan. Utskottet anser inte att det är något riksdagen behöver uttala sig om inför regeringskonferensen.

I den mån motionerna U21, U22 och U25, alla i motsvarande delar, inte tillgodosetts av vad som anförts avstyrker utskottet bifall till dem.

Moderaterna i motion U23 och Miljöpartiet i motion U29 är med litet olika utgångspunkter emot att öka det europeiska samarbetet på det sätt som skisserats ovan för att motverka arbetslösheten.

Moderaterna å sin sida anser att det räcker med att fullfölja den inre marknaden, att införa en stabil gemensam valuta och att fullfölja Essenpunkterna. Moderaterna menar vidare att förslaget om en gemensam sysselsättningspolitik är alltför vagt för att genomföras.

Miljöpartiet å andra sidan förefaller att motsätta sig ett överstatligt samarbete på sysselsättningsområdet närmast av demokratiska skäl, dvs. för att den politiska inriktningen inte skall undandras ett medlemslands medborgare.

Utskottet hyser för sin del inte minsta tvivel om att sysselsättningsfrågan måste lösas med mer av europeiskt samarbete. Samtidigt kommer arbetsmarknadspolitiken även i framtiden att vara en nationell angelägenhet. Det är dock av stor vikt att medlemsländerna har en gemensam strategi för att möta arbetslösheten och få till stånd högre sysselsättning.

De åtgärder moderaterna för fram i motionen är enligt utskottets mening inte tillräckliga för att lösa sysselsättningsproblemen i Europa.

Utskottet vill vidare framhålla att det pågår ett intensivt arbete med att närmare utreda hur frågan skall hanteras vid regeringskonferensen.

Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motionerna U23 och U29 i motsvarande delar.

Utskottet delar Folkpartiets uppfattning att en aktiv arbetsmarknadspolitik i sig inte förslår att lösa vare sig Europas eller Sveriges sysselsättningsproblem. Utskottet uppfattar för sin del inte heller förslaget om ett ökat europeiskt samarbete i sysselsättningsfrågan som en fråga om mer arbetsmarknadspolitik.

Utskottet tror också att nettotillskotten av jobb i framtiden i allt väsentligt kommer att genereras i tjänstesektorn. Folkpartiets förslag om en skatteväxling för att stimulera till fler jobb i tjänstesektorn måste dock sättas in i ett större ekonomiskt sammanhang, och utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att uttala sig i frågan inför den nu aktuella regeringskonferensen. Motion U19 i berörd del avstyrks med det anförda.

Skrivelsen, avsnitt 7.6 Arbetstagarnas rättigheter

Om ett land står utanför det sociala protokollet, som rör bl.a. arbetstagarnas rättigheter, kan det innebära en snedvridning av konkurrensförhållandena om landet tillämpar lägre löner och sämre sociala villkor än övriga länder i EU.

Sverige bör vid regeringskonferensen verka för att det sociala protokollet skrivs in i Romfördraget och därmed kommer att gälla i samtliga medlemsstater.

Arbetsmarknadsparterna och kollektivavtalen har en central roll när det gäller att möta de utmaningar som Europa står inför. Kollektivavtalen kan genom sin flexibilitet många gånger fungera bättre än lagstiftning, särskilt i ett snabbt föränderligt Europa.

Enligt regeringen bör det övervägas om inte sådana fördragsändringar bör genomföras som innebär att kollektivavtal skall kunna jämföras med lagstiftning i de länder där så är möjligt, dvs. där täckningsgraden är hög och där avtalen har rättslig verkan nationellt.

Möjligheten för parterna att vidta stridsåtgärder bör även i framtiden ligga utanför EU:s reglering. Regeringen avser att vid konferensen ta upp frågan om att de enskilda medlemsländerna skall införa nationella regler som möjliggör internationella sympatiåtgärder.

Motioner

Moderaterna i motion U23 (delvis) betonar vikten av *en väl fungerande arbetsmarknad* inom EU för att förhindra att arbetslösheten låses fast på en hög nivå. Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare bör huvudsakligen regleras genom nationell lagstiftning. Gemensam lagstiftning erfordras i princip bara i fråga om gränsöverskridande aktiviteter och för att åstad-

komma konkurrensneutralitet.

Europeisk reglering av det som i praktiken utgör ersättning för arbete riskerar att leda till betydande välfärdsförluster. De reformer som är nödvändiga för att den svenska arbetsmarknaden skall fungera bättre måste beslutas i Sverige. Härav följer att *stridsåtgärder* på arbetsmarknaden bör regleras nationellt. Internationella stridsåtgärder bör medges endast i begränsad omfattning.

En stor andel av arbetstagarna i Sverige är sysselsatta i *offentliga monopol* vilket lett till inlåsnings effekter, en könssegregerad arbetsmarknad och dåligt fungerande lönebildning. Det är en angelägen nationell uppgift att bryta de offentliga monopolen. Arbetet med att bryta monopol i ett vidare perspektiv hanteras bäst inom ramen för den gemensamma marknaden och bör bli nästa steg för den inre marknaden.

Socialpolitik, socialförsäkringar, sociala transfereringar och utbildningspolitik skall inte vara gemenskapspolitik.

Kristdemokraterna i motion U21 (yrk. 5) anser att EU-fördragen skall kompletteras med bl.a. *Europarådets sociala stadga* och den sociala stadgan som ratificerades år 1989 av elva medlemsstater.

Vänsterpartiet i motion U22 anser att EU:s inre marknad måste reformeras i grunden. Partiet vill bl.a. att *gemensamma internationella fackliga och sociala program* införs med minimikrav på arbetsrätt, koncernfackligt samarbete osv. (yrk. 26).

Enligt motionen bör regeringen verka för att fördraget tillåter att EU:s direktiv kan implementeras via *kollektivavtal* (yrk. 42). Det bör också fastslås i fördraget att nationella lagar och avtal gäller arbetstagare från andra länder då de arbetar i det berörda medlemslandet. Sverige bör enligt motionen således driva kravet på en mellanstatlig överenskommelse om att en *arbetstagare från tredje land* skall ha samma rättigheter i unionen som en EU-medborgare (yrk. 43).

Kurt Ove Johansson (s) i motion U20 begär ett tillkännagivande om vad som sägs i motionen om fördragsändringar för att utveckla den sociala dimensionen. Motionären välkomnar att regeringen avser att verka för ett slut på Storbritanniens konkurrens genom social dumpning. Kravet på att internationella sympatiåtgärder skall vara möjliga i hela EU är viktigt eftersom EU har en gemensam arbetsmarknad. Motionären motsätter sig dock att regeringen därvid låst sig för en reglering utanför EU:s ram. Enligt motionen måste frågan övervägas i samband med diskussionen om på vilket sätt grundläggande fackliga och medborgerliga rättigheter skall garanteras inom EU.

Enligt motionen måste frågan om att skapa en arbetsrättslig grund för fristående avtal på Europeanivå lösas.

Motionären anser vidare att regeringen bör verka för att rådet skall kunna fatta beslut om miniminormer inom hela det sociala området med kvalificerad majoritet. Slutligen efterlyser motionären ett resonemang om arbetsmarknadsparternas medverkan. En sådan medverkan förekommer sedan länge i den s.k. permanenta sysselsättningskommittén. I motionen förordas

att trepartssamarbetet – regering, arbetsgivare, arbetstagare – stärks.

1995/96:AU3y

Utskottets bedömning

EU har en hel del gemensamma regler som rör arbetslivets område. Skälet till det är främst den inre marknadens fria rörlighet över gränserna för arbetskraft. Beslut om sådana regler fattas i allmänhet med enhällighet. Regler som gäller arbetsmiljö beslutas dock med kvalificerad majoritet.

Genom ett avtal fogat till ett särskilt protokoll till Maastrichtfördraget (det sociala protokollet) har alla EU-länder utom Storbritannien enats om att utvidga samarbetet på arbetslivsområdet.

Genom det sociala protokollet har 14 av medlemsstaterna ett eget regelverk för att lägga fram lagförslag som rör arbetslivet. Regelverket gör det möjligt att lagstifta inom ett bredare fält än vad Romfördraget medger. Möjligheten att besluta med kvalificerad majoritet är också större. Regler som antas med stöd av protokollet gäller inte i Storbritannien, däremot på brittiska företag verksamma i annat EU-land. Proceduren enligt det sociala protokollet tas bara till om ministerrådet har misslyckats med att fatta enhälligt beslut enligt Romfördraget.

De mål som anges i det sociala protokollet är bl.a. att främja sysselsättning, förbättra levnads- och arbetsvillkor, skapa ett fullgott socialt skydd och främja dialogen mellan arbetsmarknadens parter.

På följande områden kan, enligt protokollet, beslut fattas med kvalificerad majoritet:

- arbetsmiljö,
- arbetsvillkor,
- information och samråd med arbetstagare,
- jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden,
- åtgärder för långtidsarbetslösa.

Dessa beslut gäller minimiregler vilka inte hindrar de berörda medlemsländerna att behålla och införa strängare regler.

Enhällighet skall fortfarande gälla vid beslut inom följande områden:

- social trygghet och socialt skydd för arbetstagare,
- skydd för arbetstagare när anställningen upphör,
- representation och kollektivt tillvaratagande av arbetstagarnas intressen (inkl. medbestämmande),
- anställningsförhållanden för medborgare utanför EU,
- ekonomiska bidrag till sysselsättningsfrämjande åtgärder.

Länderna har i protokollet enats om att inte införa regler på EU-nivå i frågor om löner, föreningsrätt och rätten att vidta stridsåtgärder.

Genom det sociala protokollet har kommissionen en skyldighet att samråda med arbetsmarknadens parter innan den lägger fram förslag till nya regler på arbetslivets område. Parterna har nio månader på sig att försöka lösa frågan

genom kollektivavtal på Europainivå. En medlemsstat kan dessutom överlåta åt arbetsmarknadens parter att införliva regler genom kollektivavtal.

Utskottet ställer sig bakom förslaget om att regeringen vid EU:s regeringskonferens verkar för att det sociala protokollet skrivs in i Romfördraget och därmed kommer att gälla i samtliga medlemsstater. Utskottet anser att det i hög grad är ett svenskt intresse att höga krav på arbetslivets område värnas och att alltför stora skillnader mellan medlemslänternas lagstiftning undanröjs.

Moderaterna i motion U23 förespråkar ”en väl fungerande arbetsmarknad” och att förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare huvudsakligen bör regleras genom nationell lagstiftning.

Utskottet kan konstatera att det sociala protokollet, som redovisats ovan, har för arbetstagarna inneburit att viktiga frågor om sysselsättning, arbetsvillkor och socialt skydd kommit upp på EU-nivå. Det är bra och förhindrar konkurrens genom s.k. social dumpning. Den moderata ståndpunkten är enligt utskottets mening därmed på viktiga områden de facto överspelad. I ett par avseenden delar utskottet den moderata uppfattningen. Löner, föreningsrätten och rätten att vidta stridsåtgärder bör regleras på nationell nivå.

Utskottet avstyrker med detta motion U23 i motsvarande del.

Kristdemokraterna vill i motion U21 att EU-fördragen skall kompletteras med Europarådets sociala stadga och EG:s sociala stadga från 1989.

Utskottet anser att frågan behöver utredas. När det gäller EG:s sociala stadga konstaterar utskottet att stadgan är en politisk avsiktsförklaring och att det var för att realisera delar av dess mål som det sociala protokollet tillkom. Utskottet delar motionärernas uppfattning att ett införlivande av den sociala stadgan inte kan ersätta ett införlivande av det sociala protokollet eftersom dokumenten rör olika dimensioner av samarbetet.

Vilka fördelar som kan uppnås genom ett införlivande av Europarådets sociala stadga är mycket oklart och behöver utredas. Klart är att flertalet av EU:s medlemsländer redan har anslutit sig till denna stadga.

Utskottet avstyrker med detta bifall till motion U21 i berörd del.

Vänsterpartiets uppfattning i motion U22 om att regeringen skall verka för att EU:s direktiv skall kunna implementeras via kollektivavtal förefaller att tillgodoses av vad som sägs i skrivelsen. Partiet förespråkar vidare införandet av gemensamma internationella, fackliga och sociala program med minimikrav på arbetsrätt, concernfackligt samarbete osv. Vänsterpartiet anser slutligen att regeringen bör driva frågan om en mellanstatlig överenskommelse om att arbetstagare från tredje land skall ha samma rättigheter som EU-medborgare.

Utskottet sympatiserar i stort med vad som sägs i motionen och bedömer att de aktuella frågorna i första hand bör hanteras inom ramen för bestämmelserna i det sociala protokollet. Utskottet anser inte att det finns skäl att inför konferensen binda upp regeringen i fråga om hur den sociala dimensionen skall utvecklas i framtiden. Motion U22 i berörda delar bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kurt Ove Johansson i motion U20 delar regeringens uppfattning om beho-

vet av en gränsöverskridande konflikträtt och rätt till internationella sympatiåtgärder. I motsats till regeringen menar motionären emellertid att regleringen inte bör ske nationellt utan inom ramen för EU:s regelverk.

Utskottet anser för sin del att möjligheterna för arbetsmarknadsparterna att vidta stridsåtgärder även i framtiden bör ligga utanför EU:s reglering. Det är dock önskvärt med nationella regler som möjliggör internationella sympatiåtgärder.

Motionären tar också upp frågan om behovet av en arbetsrättslig grund på europeisk nivå som skapar garantier för efterlevnaden av avtal mellan europeiska arbetsmarknadsparter. I motionen berörs vidare frågan om att miniminormer skall kunna beslutas med kvalificerad majoritet inom hela det sociala området samt slutligen hur arbetsmarknadsparternas medverkan skall kunna stärkas.

Utskottet anser att motionärens frågor är viktiga och bör övervägas vidare. Utskottet anser att riksdagen inte på det underlag som för närvarande står till buds bör uttala någon bestämd uppfattning i dessa frågor. Motion U20 avstyrks med det anförda.

Övriga frågor

EU:s personalpolitik

Motioner

Inger Lundberg m.fl. (s) anser i motion U24 (yrk. 1) att regeringskonferensen bör ta initiativ till en översyn och modernisering av *EU:s personalpolitik*. Översynen bör avse löne- och anställningsförmåner för EU-anställda och förtroendevalda. Syftet bör vara att de anställda förutom förvaltningsmässig kompetens skall ha erfarenhet från andra verksamheter på nationell nivå och en god kontakt med vanliga medborgares verklighet i olika europeiska stater. Systemet med livslånga anställningar som mål för EU:s personalpolitik bör enligt motionen ersättas med personalplaner som underlättar nyrekrytering och en sund personalomsättning.

Utskottets bedömning

Enligt vad utskottet erfarit regleras personalpolitiken i EU:s institutioner bl.a. av regler i det s.k. fusionsfördraget och av beslut som fattas av rådet. Initiativrätten på området tillkommer för närvarande exklusivt kommissionen. Förändringar av EU:s personalpolitik kan åstadkommas på två vägar. Antingen genom att medlemsländerna påverkar de inom kommissionen ansvariga tjänstemännen att ta initiativ på området eller genom att medlemsländerna skapar sig en egen initiativ rätt över personalpolitiken. Det senare kräver en fördragsändring.

Utskottet anser att EU:s personalpolitik med svenska mått mätt förefaller att vara otidsenlig. Huruvida den är ändamålsenlig eller inte och hur den eventuellt skall förändras är frågor som utskottet med det underlag som står

till buds inte kan bedöma.

1995/96:AU3y

Utskottet anser att frågan är viktig och att regeringen därför bör följa frågan. Med detta avstyrks motion U24 i berörd del.

Regionalpolitik

Motioner

Centerpartiet framhåller i motion U25 (yrk. 17) att EU:s politik syftar till att främja en harmonisk utveckling inom hela gemenskapen och att gemenskapen enligt artikel 130a särskilt skall sträva efter att minska skillnaderna mellan olika regioner. Fördragsbestämmelsen ger dock inte en heltäckande bild av de särskilda problem som regioner långt från centrum brottas med. Centern förordar att Sverige vid regeringskonferensen verkar för att en bestämmelse införs i fördraget i enlighet med den diskussion som förts i reflektionsgruppen om *stöd till "regionerna och öarna i Europeiska unionens medlemsstaters yttersta periferi"*.

Miljöpartiet anser i motion U29 (yrk. 32) att regeringen bör driva frågan om att EU:s regionalpolitiska stöd endast skall utgå till *miljövänliga projekt*.

Vänsterpartiet anser i motion U22 (yrk. 28) att EU:s inre marknad måste reformeras, och partiet föreslår en rad förändringar. En fungerande frihandel förutsätter att länderna agerar på lika villkor, och i motionen föreslås bl.a. att *Regionala driftstöd*, t.ex. transportstöd, skall vara tillåtna för att uppväga de nackdelar som klimat och geografiska avstånd innebär.

Utskottets bedömning

Utskottet har ingen annan uppfattning än Centern i motion U25 när det gäller betydelsen av EU:s politik för att främja en harmonisk utveckling inom hela gemenskapen och att minska skillnaderna mellan olika regioner. Utskottet anser dock till skillnad mot motionärerna att EU:s fördrag innehåller det nödvändiga instrumentet – strukturfonderna – för att förverkliga en bra regionalpolitik. Utskottet ser inget behov av en fördragsändring och avstyrker bifall till motion U25 i här berörd del.

EU:s strukturfondsmedel skall självfallet användas med tillbörlig miljöhänsyn. Något särskilt uttalande härom från riksdagens sida med anledning av EU:s regeringskonferens bedömer utskottet inte vara nödvändigt. Motion U29 i berörd del avstyrks med det anförda.

Sverige kan enligt EU:s regler lämna transportstöd enligt nuvarande regler förutsatt att vissa anpassningar görs före 1997. Kommissionen har ännu inte behandlat frågan om tillåtligheten av andra svenska driftstöd i form av sysselsättningsbidrag och nedsatta socialavgifter. De statliga företagsstöden ses för närvarande över i en offentlig utredning (dir. 1995:124).

Utskottet bedömer att inte heller denna fråga bör föranleda något uttalande från riksdagens sida inför regeringskonferensen. Utskottet avstyrker därför bifall till motion U22 i berörd del.

Stockholm den 20 februari 1996

1995/96:AU3y

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Elver Jonsson (fp), Sten Östlund (s), Per Unckel (m), Berit Andnor (s), Ulrica Messing (s), Kent Olsson (m), Martin Nilsson (s), Elving Andersson (c), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Christina Zedell (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kds) och Ingrid Burman (v).

1. Jämställdhet

Per Unckel, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning i avsnittet Jämställdhet som börjar med "Utskottet noterar" och slutar med "i motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Diskriminering i samhällslivet är ett allvarligt problem i Sverige och de flesta medlemsländerna. Många enskildas rätt träds för när på grund av fördomar. Även om rättssäkerheten garanteras av medlemsländernas grundlagar eller motsvarande regelverk är det viktigt att EU klart slår fast principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet, kön, ras eller religion. Sverige bör vid regeringskonferensen verka för att ett allmänt diskrimineringsförbud förs in i EU:s fördrag. Detta bör riksdagen med anledning av motion U23 i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna.

2. Jämställdhet

Ingrid Burman (v) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning under avsnittet Jämställdhet som börjar med "Utskottet är ense" och slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening visar erfarenheten att grundförutsättningen för jämställdheten har varit en politik för full sysselsättning och en välfungerande offentlig sektor. Vidare har en välutbyggd barnomsorg, äldreomsorg osv. över huvud taget gjort det möjligt för kvinnor att förvärvsarbeta. Konvergenspolitiken och EMU-förberedelserna försvårar enligt utskottets uppfattning en politik för full sysselsättning och pressar Sverige till nedskärningar inom den offentliga sektorn. I praktiken innebär det en anpassning i riktning mot de lägre nivåer på offentlig service, kvinnlig förvärvsfrekvens och sociala trygghetssystem som finns i andra EU-länder. Utskottet anser att grunden därmed raderas för jämställdheten mellan könen. En jämställdhetspolitik som endast inriktas på fler kvinnor i beslutande församlingar, fler kvinnliga chefer, ökade utbildningssatsningar osv. riskerar att bli begränsad till välutbildade, välavlönade kvinnor. Regeringens vällovliga ambitioner på jämställdhetens område saknar realism med hänsyn till den pågående utvecklingen inom EU. Det är dock positivt att regeringen verkar för att det införs förstärkta skrivningar om jämställdhet i fördragen. Vad utskottet med anledning av motion U22 i berörd del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Sysselsättning

Per Unckel, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att dels den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning i avsnittet Sysselsättning som börjar med "Utskottet har" och slutar med "och sysselsättning", dels den del av utskottets yttrande som börjar med "Moderaterna i"

och slutar med ”i motsvarande delar” bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om en sysselsättningsunion är knappast av ett sådant slag att det kan fullföljas vid regeringskonferensen. Förslaget är illa underbyggt och har endast presenterats på ett osammanhängande sätt. EU 96-kommittén har inte fått ett tillräckligt seriöst underlag för att kunna göra en meningsfull studie av idén.

Avsikten med regeringens förslag torde vara att medlemsländerna skall samordna sin ekonomiska politik för att genom ökade statsutgifter försöka minska arbetslösheten. Det finns inom socialdemokratin en tro att det var denna politik som under 1930-, 1950- och 1960-talen ledde till välstånd och utveckling i bl.a. Sverige och att en sådan politik i dag skulle kunna föras på en gemensam europeisk nivå. Detta är myter och missuppfattningar och de flesta av EU:s medlemsländer är motståndare till tanken att föra en s.k. neo-keynesiansk ekonomisk politik.

I regeringens skrivelse förtigs eller förringas det arbete som gjorts inom EU för att bringa ned arbetslösheten. Kommissionens vitbok om tillväxt, konkurrenskraft och arbete liksom Essendeklarationen nämns inte.

Enligt utskottets mening kommer ett fullföljande av den inre marknaden och en stabil gemensam valuta i kombination med att medlemsländerna fullföljer Essendeklarationens rekommendationer att ge de bästa förutsättningarna för att nya riktiga jobb skapas inom EU. Utskottet anser att arbetet inte får försinkas genom att regeringskonferensen ägnar sig åt frågor om helt nya strukturer av det slag regeringen nu aktualiserar. Helt avgörande i dag är att regeringen med all kraft fullföljer de åtgärder nationellt som Essenprogrammet innehåller.

Utskottet anser att det i arbetet med att förenkla och förtydliga EU:s fördragstexter kan vara motiverat att tydliggöra de övergripande målen för samarbetet. Därvid bör enligt utskottets mening särskilt betonas målet att underlätta den ekonomiska utvecklingen i medlemsländerna – vilket kommer att leda till ökad sysselsättning. Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion U23 i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna. Motion U29 i motsvarande del avstyrks därmed.

4. Sysselsättning

Elver Jonsson (fp) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning i avsnittet Sysselsättning som börjar med ”Utskottet delar” och slutar med ”det anförda” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att arbetslösheten är det största sociala, ekonomiska och mänskliga problemet i Europa. Med rätt politik kan Europas länder häva långtids- och massarbetslösheten och hävda sig i konkurrensen med områden med snabb tillväxt i Asien och Nordamerika.

Enligt utskottets mening är ekonomin i dag starkt internationaliserad, och isolerade insatser från enskilda länder ger inte längre tillräckliga effekter. Samarbete mellan länder ger bättre instrument och handlingskraft för att lösa problemen och utveckla Europas ekonomier mot tillväxt och ökad sysselsätt-

ning.

Inom EU har ekonomisk politik, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik fått en högre prioritet och en gemensam strategi för tillväxt, jobb, ekonomisk stabilitet och låg inflation har formulerats.

Utskottet bedömer att EU har en viktig uppgift för samordnade insatser inom områdena infrastruktur, framför allt informationsteknik, miljö och energi i syfte att öka sysselsättningen i Europa.

Utskottet anser att regeringens ambitioner på det ekonomiska området är blygsamma och alltför ensidigt inriktas på att skapa opinion för en arbetsmarknadspolitik enligt svenskt mönster. En aktiv arbetsmarknadspolitik är i och för sig viktig men räcker inte för att långsiktigt lösa Europas tillväxt- och konkurrensproblem. Som utskottet ser det kan förslaget om en s.k. sysselsättningsunion inte ensamt bidra till att Sverige får en god förmåga till tillväxt.

Utskottet vill se en strategi som utgörs av mer än arbetsmarknadspolitik och förordar en skatteväxling för jobben och miljön. Nettotillskottet av nya arbeten kan förväntas komma i den privata tjänstesektorn, där småföretagen är starkt dominerande. Utskottet anser därför att en klok strategi för Europa är att stimulera till fler arbeten i den privata tjänstesektorn genom lägre beskattning av arbete. Sverige bör enligt utskottets mening verka för att EU ändrar sina regler för mervärdesskatt så att lägre tjänstemoms kan införas i de medlemsländer som så önskar. En viss positiv särbehandling av tjänstesektorn är också motiverad ur jämställdhetssynpunkt eftersom det här av tradition finns många jobb som främst intresserar kvinnor. Detta bör riksdagen med anledning av motion U19 i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna.

5. Sysselsättning

Ingrid Burman (v) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning i avsnittet Sysselsättning som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "allmännyttiga tjänster" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetslösheten är den största politiska utmaningen inom EU och att sysselsättningsfrågan bör ges högsta prioritet vid regeringskonferensen. Enligt utskottets uppfattning är dock regeringens strategi för en s.k. sysselsättningsunion inte trovärdig. Strategin måste bygga på en helt annan ekonomisk-politisk grundval än EMU-processens konvergenskriterier och det uppgivna arbetsmarknadspolitiska tänkande som dominerar EU. Utskottet anser dock att förslaget om en samordning mellan arbetsmarknadsministrarnas och finansministrarnas åtgärder och inrättande av en särskild sysselsättningskommitté kan vara ett steg på vägen. Kampen mot arbetslösheten bör ha mellanstatlig karaktär. Syftet med en sysselsättningskommitté bör vara att utveckla och genomföra en samordnad politik mot arbetslösheten och därmed garantera en uthållig och socialt balanserad ekonomisk utveckling.

Utskottet anser att proceduren för samordning av medlemslänternas åtgär-

der bör stärkas, och diskussionen bör föras om hur länderna skall finansiera åtgärder mot arbetslöshet utan att konkurrensförhållandena försämrats. I förhållande till regeringens förslag bör enligt utskottets mening ambitionsnivån höjas radikalt.

Utskottet anser att det är rimligt att det politiska samarbetet mot arbetslösheten får kvantitativa mål som bör genomföras under en period på tre till fem år. Målen kan lämpligen preciseras i ett särskilt protokoll och kan t.ex. vara: en kraftigt höjd kvinnlig förvärvsfrekvens, en halvering av arbetslösheten, garanterad sysselsättning för ungdomar under 18 år, garanterad sysselsättning för ungdomar under 25 år efter hundra dagars arbetslöshet, minst en praktikant per påbörjat femtiotal anställda i företag med minst 25 anställda, sex timmars arbetsdag bör eftersträvas och arbetsgivare skall avsätta minst fyra timmar per vecka för organiserad kompetensutveckling.

Vad utskottet anfört med anledning av motion U22 i berörd del bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Sysselsättning

Barbro Johansson (mp) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning i avsnittet Sysselsättning som börjar med "Utskottet hyser" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i motsats till regeringen att ekonomisk tillväxt inte automatiskt leder till ökad sysselsättning. I Tyskland ökar för närvarande arbetslösheten trots en relativt hög tillväxttakt.

Utskottet anser att det inte från regeringens skrivelse går att utröna vad den föreslagna s.k. sysselsättningsunionen innebär. Den förefaller inte innebära något nytt eftersom sysselsättningsfrågan redan tas upp i Romfördraget och de flesta medlemsländerna redan har sysselsättningsmål. Såvitt utskottet kan bedöma kommer förslaget inte att leda till låg arbetslöshet.

Utskottet ställer sig mycket frågande inför förslaget om gemensamma mål, gemensamma procedurer och ett gemensamt åtagande att följa vissa principer för sysselsättningspolitiken. Förslaget innebär att regeringen låser fast Sverige vid principer om ökad lönespridning, urholkad arbetsrätt och subventionerade hemarbeten.

Utskottet motsätter sig överstatliga principer för sysselsättningspolitiken eftersom dessa principer inte kommer att kunna rubbas i de enskilda länderna även om medborgarna i allmänna val väljer en annan politik. Utskottet är dessutom mycket oroat över vilka principer för att minska arbetslösheten som kan komma att beslutas. Enligt utskottets mening bör i stället låg arbetslöshet ingå som en del av de samlade konvergenskraven för EMU.

Utskottet anser det vara utmanande av regeringen att i skrivelsen till riksdagen inte beröra den centrala och akuta frågan om energi- och koldioxidskatt. För att växthuseffekten skall kunna hejdas måste utsläppen av koldioxid från fossila bränslen minskas radikalt. Riksdagen bör därför ge regeringen i uppdrag att vid regeringskonferensen driva att en lägsta energi- och koldioxidskatt skall införas obligatoriskt och på en lägsta nivå i enlighet med

vad EU-kommissionen föreslagit. Utskottet anser vidare att regeringen vid konferensen skall driva och påskynda den s.k. vitbokens idéer om skatteväxling som en del av ett mellanstatligt samarbete. Detta bör riksdagen med anledning av motion U29 i motsvarande del som sin mening ge regeringen till känna. Motion U23 i motsvarande del avstyrks därmed.

7. Arbetstagarnas rättigheter

Per Unckel, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning under avsnittet Arbetstagarnas rättigheter som börjar med "Utskottet ställer" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den devalveringspolitik som bl.a. Sverige under en lång rad av år har fört innebär en form av social dumpning. Genom införandet av en gemensam valuta kommer en sådan politik inte längre att kunna föras, vilket blir ett betydelsefullt framsteg.

Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att arbetsmarknaderna i EU:s medlemsländer fungerar väl och kan anpassa sig till förändrade förhållanden för att arbetslösheten inte skall fastna på en hög nivå.

Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare bör som utskottet ser det huvudsakligen regleras genom nationell lagstiftning. Gemensam lagstiftning erfordras i princip bara i fråga om gränsöverskridande aktiviteter och för att åstadkomma konkurrensneutralitet.

En europeisk reglering av det som i praktiken utgör ersättning för arbete riskerar att leda till betydande välfärdsförluster. Utskottet anser att de reformer som är nödvändiga för att den svenska arbetsmarknaden skall fungera bättre måste beslutas i Sverige. Härav följer att stridsåtgärder på arbetsmarknaden bör regleras nationellt. En stor del av arbetstagarna i Sverige är sysselsatta i offentliga monopol vilket lett till inlåsningseffekter, en könssegregerad arbetsmarknad och dåligt fungerande lönebildning. Konkurrens på områden som sociala tjänster och utbildning anser utskottet är viktigt också för att stärka arbetstagarnas ställning. Utskottet menar att arbetet med att bryta de svenska offentliga monopolen är en angelägen nationell uppgift. Arbetet med att bryta monopol i vidare mening hanteras bäst inom ramen för den gemensamma marknadens regelverk och bör bli nästa steg för att förverkliga den inre marknaden.

Utskottet vill dock betona att socialpolitik, socialförsäkringar, sociala transfereringar och utbildningspolitik inte skall vara gemenskapspolitik. Konkurrensutsättning skall syfta till att förbättra möjligheten att genomföra den politik som beslutas på nationell eller lokal nivå, inte att ersätta den. Vad utskottet med anledning av motion U23 i berörd del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Arbetstagarnas rättigheter

Ingrid Burman (v) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning

under avsnittet Arbetstagarnas rättigheter som börjar med "Vänsterpartiets uppfattning" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

EU:s inre marknad måste reformeras i grunden, och utskottet anser att bland de åtgärder som därvid skall genomföras är att införa gemensamma internationella, fackliga och sociala program med minimikrav på arbetsrätt, koncernfackligt samarbete osv.

Det är positivt att regeringen avser att verka för att det sociala protokollet inkorporeras i fördragstexten. Det stärker enligt utskottets mening EU:s möjligheter att upprätta minimiregler till skydd för arbetstagarna och motverkar social dumpning. Regeringen hävdar att Sverige i medlemskapsförhandlingarna fått försäkringar om att kunna upprätthålla svensk praxis i arbetsmarknadsfrågor, främst tillämpningen av kollektivavtalssystemet. En implementering av EU:s regler via kollektivavtal förutsätter att svensk lagstiftning säkerställer avtalens giltighet på hela arbetsmarknaden.

Utskottet anser att regeringen vid regeringskonferensen skall verka för att EU:s fördrag tillåter att direktiven kan implementeras genom kollektivavtal.

Fördragen skall enligt utskottets mening också fastslå att nationella lagar och avtal gäller arbetstagare från andra länder då de arbetar i ett medlemsland.

Utskottet anser slutligen att regeringen vid konferensen skall driva frågan om en mellanstatlig överenskommelse om att arbetstagare från tredje land skall ha samma rättigheter i unionen som EU-medborgare. Rättigheterna skall innefatta möjlighet till rörlighet över gränser, anställningsvillkor och sociala rättigheter.

Vad utskottet med anledning av motion U22 i berörd del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Regionalpolitik

Elving Andersson (c) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning under avsnittet Regionalpolitik som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

EU:s strukturfonder ger enligt utskottets uppfattning unika möjligheter att vitalisera det lokala arbetet och utveckla samarbetet med breda medborgargrupper. Det ger inte minst småföretagare och kvinnor nya möjligheter att skapa sysselsättning. Kombinationen av nationella och gemensamma insatser ökar möjligheterna för att stimulera en hållbar regional utveckling. EU:s politik för ekonomisk och social sammanhållning har som mål att främja en harmonisk utveckling inom hela gemenskapen.

Enligt artikel 130a skall gemenskapen särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna, inbegripet landsbygdsområdena. Utskottet anser emellertid att denna formulering i artikeln inte ger en heltäckande bild av de särskilda problem som regioner långt från centrum brottas med. Det finns därför enligt utskottets mening anledning att uppmärksamma den diskussion som förts i reflektionsgruppen om stöd till "regionerna och öarna i

Europeiska unionens medlemsstaters yttersta periferi”.

1995/96:AU3y

Utskottet anser att Sverige vid regeringskonferensen skall verka för att en bestämmelse av denna innebörd införs i fördraget.

Vad utskottet med anledning av motion U25 i berörd del anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Regionalpolitik

Barbro Johansson (mp) och Ingrid Burman (v) anser att den del av arbetsmarknadsutskottets bedömning under avsnittet Regionalpolitik som börjar med ”EU:s strukturfondsmedel” och slutar med ”det anförda” bort ha följande lydelse:

I likhet med Miljöpartiet anser utskottet att regeringen vid EU:s regeringskonferens skall driva frågan om att EU:s regionalpolitiska stöd endast skall utgå till miljövänliga projekt. Detta bör riksdagen med anledning av motion U29 i berörd del som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Jämställdhet

Ingrid Burman (v) anför:

Jag sympatiserar med vad som sägs i Miljöpartiets motion att Sverige vid regeringskonferensen bör driva kravet på könskvotering för att uppnå grundläggande jämlikhet inom EU:s institutioner.

2. Jämställdhet

Ingrid Burman (v) anför:

Jag anser att regeringen skall verka för att ansluta den europeiska gemenskapen till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Därmed skulle det tydliggöras att gemenskapen delar värderingen att individer inte skall diskrimineras på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion eller politisk åskådning. Gemenskapen borde också verka för att individer inte skall diskrimineras på grund av handikapp, ålder och sexuell inriktning.

Regeringen bör också verka för att gemenskapen ägnar uppmärksamhet åt språkliga och etniska minoriteters rättigheter.

3. Jämställdhet

Barbro Johansson (mp) anför:

Enligt min mening bör regeringen ge konkreta besked i sak om vilka krav i jämställdhetsfrågan man avser att ställa under regeringskonferensen. Hittills har regeringen inte visat framfötterna i dessa frågor i EU-sammanhang. De

regeringsdelegationer från olika departement som besöker EU-nämnden domineras kraftigt av män. I reflektionsgruppen liksom i Coreper representeras Sverige av män. Enligt min åsikt bör regeringen under regeringskonferensen driva kravet på könskvotering för att uppnå grundläggande jämlikhet inom EU-institutionerna.

1995/96:AU3y

4. Sysselsättning

Ingrid Burman (v) anför:

Som Vänsterpartiet ofta framhållit är skatteväxling en teknik som bidrar till såväl bättre miljö som högre sysselsättning. Det är en del av vår sysselsättningspolitik i Sverige. Det är nödvändigt av bl.a. konkurrensskäl att frågas en lösning på europeisk nivå. Regeringen bör kraftfullt driva skatteväxlingsfrågan vid regeringskonferensen.

Innehållsförteckning

Till utrikesutskottet.....	1
Skrivelsen, avsnitt 5 Jämställdhet.....	1
Skrivelsen, avsnitt 7.1 Sysselsättning.....	5
Skrivelsen, avsnitt 7.6 Arbetstagarnas rättigheter.....	11
Övriga frågor.....	15
EU:s personalpolitik.....	15
Regionalpolitik.....	15
Avvikande meningar.....	17
1. Jämställdhet, (m).....	17
2. Jämställdhet, (v).....	17
3. Sysselsättning, (m).....	17
4. Sysselsättning, (fp).....	18
5. Sysselsättning, (v).....	19
6. Sysselsättning, (mp).....	20
7. Arbetstagarnas rättigheter, (m).....	21
8. Arbetstagarnas rättigheter, (v).....	21
9. Regionalpolitik, (c).....	22
10. Regionalpolitik, (mp, v).....	23
Särskilda yttranden.....	23
1. Jämställdhet, (v).....	23
2. Jämställdhet, (v).....	23
3. Jämställdhet, (mp).....	23
4. Sysselsättning, (v).....	24

1995/96:AU3y

Gotab, Stockholm 1996